

Marijke Malsch (2013). *Dwang of Bevrijding. De Invoering van Community Care in de Zorg voor Verstandelijk Gehandicapten*. Den Haag: Boom|Lemma. ISBN 978-94-6236-005-1

Boekbespreking door Piet Schuerman

Het boek beschrijft in hoofdzaak de gang van zaken bij een gehandicapteninstelling in het Gooi. Die instelling krijgt in het boek de naam "Himalaya". Maar ook andere instellingen krijgen aandacht. Het onderwerp community care en de vele aspecten die daarbij meespelen komen uitvoerig aan de orde.

Bij Himalaya leggen in november 2003 twee nieuwe bestuurders hun plannen voor aan de families van de bewoners. Zij vertellen dat de community care krachtig zal worden doorgevoerd. Niet langer opgeborgen op het terrein van de instelling maar wonen in de wijk en integreren in de samenleving. Zaken die niet passen in de nieuwe visie worden beperkt: gespecialiseerde artsen worden vervangen door parttime niet-gespecialiseerde artsen en gekwalificeerd personeel in de dagelijkse zorg wordt vervangen door tijdelijke krachten en uitzendkrachten. De overhead in de organisatie wordt uitgebreid.

Er was enige jaren terug een leefwensenonderzoek uitgevoerd maar dat is "kwijt". Ondertussen waren de gedwongen uitplaatsingen van het terrein naar de wijk begonnen. De ouders waren er diep ongelukkig mee. De gang van zaken wekte de indruk dat het dwangmatig doordrukken van de community care werd opgelegd door een of andere hogere macht bij de overheid, waarbij wettelijke regels, zoals het verplicht rekening houden met de resultaten van een leefwensenonderzoek, geheel werden genegeerd. Er ontstonden door de veranderingen ernstige problemen zoals met de gezondheidszorg en met bewoners die in de wijk in een isolement kwamen.

Een groep familieleden van bewoners heeft zich intensief ingezet om het tij te keren. Men had contacten met veel instanties die invloed hebben op de zorg bij de instelling. Opvallende aspecten zijn de grove en brutale wijze waarop allerlei verantwoordelijk functionarissen zich opstellen tegenover ouders en vooral tegenover genoemde groep familieleden. Men levert een beeld van minachting jegens ouders.

Veel sympathie wordt opgeroepen voor een inwoner van een plaats in het Gooi, Peter Larix, die merkte dat een bewoner van Himalaya in zijn straat verre van gelukkig is. Hij heet Walter. Er is nauwelijks begeleiding en hij wordt belaagd door brommernozen. Zijn enige pleziertje is het bezoeken van zijn vroegere woonplek op het terrein van Himalaya. Peter trekt zich het lot aan van Walter. Hij rijdt ook vaak met hem naar het terrein van Himalaya. Op een dag krijgt Peter bezoek van twee functionarissen van Himalaya die hem een cadeautje komen brengen omdat hij door Himalaya is benoemd tot buurman van het jaar. Maar Peter verzoekt dringend om aan de leiding van Himalaya mee te delen dat men foutief bezig is, want Walter komt alleen buiten als Peter hem meeneemt.

De problemen bij Himalaya zijn hardnekkig en langdurig. De groep familieleden die strijdt voor verandering heeft uitgebreide contacten en krijgt inzicht in achtergronden van de dwangmatige community care. Deze ideologie doet het voorkomen alsof een instelling ongeschikt zou zijn voor een verstandelijk gehandicapte om te wonen en geeft dus aan dat

het goed is om de bewoners naar de wijk te verplaatsen Hierdoor komen de terreinen vrij om er (dure) woningen te bouwen. Bouwondernemingen hebben grote interesse, evenals eigenaren van de grond. Ook andere instanties doen graag mee, zoals de gemeente en de politiek staat blijkbaar niet onwelwillend tegenover de bouwwereld.

Ik hoop dat dit boek door velen zal worden gelezen. Het levert een uitstekend beeld van wat je kunt verwachten bij harde invoering van community care. Het kan ook een aansporing geven om eens serieus leefwensenonderzoeken uit te voeren om het onrecht te herstellen dat veel verstandelijk gehandicapten onder dwang zijn uitgeplaatst en niet wonen op een plek die zij en hun ouders wensen.

Het boek is zeer prettig leesbaar met hanteerbare hoofdstukken die feitelijke ervaring vermelden.